

3. Демський М. Т. Системні зв'язки у сфері фраземіки / М.Т. Демський. 262с.
4. Львівська З. Д. Теоретичні проблеми перекладу // К.: Вища школа, 2005. 280 с.
5. Новікова К. О. Методи відтворення стилістичних фігур і тропів у процесі перекладу художніх текстів (на матеріалі роману Е. А. По «Падіння дому Ашерів» // Одеський лінгвістичний вісник. 2016, №7. С. 272-276.
6. Танці з зірками, 6 сезон. Прямий ефір другого тижня. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Br6mIzyQeHg&t=8683s>
7. Танці з зірками, 6 сезон. Прямий ефір першого тижня. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=YmmA8whX3ck>
8. Танці з зірками, 6 сезон. Прямий ефір третього тижня. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=eFGOLGECnh4&t=3793s>
9. Танці з зірками, 6 сезон. Прямий ефір четвертого тижня. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=eFGOLGECnh4&t=3793s>
10. Українські фразеологізми. Волинь: коза відганяє москалів і злих духів. 2015 URL: <https://www.volyn.com.ua/news/49308-koza-vidganyae-moskaliv-i-zlikh-dukhiv.html>

Курінна Ольга

Науковий керівник – канд. філол. наук Лади́ка Ольга

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ КОНЦЕПТУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Сучасні лінгвісти фокусують свою увагу на вивченні картини світу, фрейму, стереотипу, архетипу, концепту тощо як актуальних моделей репрезентації знань і уявлень людини про навколишній світ. Все ж, найбільш розгорнуті погляди мовознавців супроводжують центральний термін лінгвокультурології – концепт, а також його структуру. Чимало праць як вітчизняних, так і зарубіжних учених присвячено вивченню структури концепту і в більшості з них структура концепту розглядається як складне явище. Його структура є визначеною, але не можна сказати, що жорсткою. Це пояснюється тим, що концепт весь час функціонує та змінюється, а також поєднується з іншими концептами у процесі спілкування [1, с. 43].

Актуальність статті полягає у загальнолінгвістичній значимості вивчення концептів та їх структури як способів вираження людей у мовній картині світу, а також їх вагомості у межах когнітивної лінгвістики.

Метою цієї статті є зіставлення та аналіз основних підходів у сучасній лінгвістиці до вивчення структури концепту та підведення необхідних підсумків.

Ю.С. Степанов стверджує, що структура концепту містить всі його складові поняття, і, крім того, в структуру концепту входить все, що робить його фактом культури – вихідна форма, стисла до основних ознак змісту історія, сучасні асоціації, оцінки і т.д. [6].

На думку О.С. Яковлевої, базою для утворення концепту є тільки те явище реальної дійсності, яке стає об'єктом оцінки. Оскільки, для того, аби осягнути концепт, людина повинна «пропустити» його через себе і свій власний досвід. Тільки після цього, вона може утворити той чи інший концепт в своїй свідомості. Крім ціннісного, в структуру концепту також входять образний та понятійний елементи [8, с. 44-45]. До образного елементу належать всі наївні пізнання, які є в мові. Він пов'язаний з пізнанням дійсності. До понятійного елементу відноситься фактична інформація про реальний або уявний об'єкт.

В свою чергу, С.Г. Воркачов також розрізняє 3 компоненти структури концепту: понятійний (ознакова та дефініційна структура), образний (когнітивні метафори, які підтримують концепт в свідомості), та компонент значимості (етимологічні, асоціативні характеристики концепту, які визнають його місце в лексико-граматичній системі мови) [3, с. 67].

М.М. Болдирев відзначає, що лише при функціонуванні концепту як одиниці знання можна виділити його конкретні ознаки, які відображають у нашій свідомості об'єктивні та суб'єктивні характеристики предметів і явищ, і розрізняються за ступенем абстрактності. Ядро концепту становлять конкретно-образні характеристики, які є результатом чуттєвого сприйняття світу. Абстрактні ознаки є похідними по відношенню до тих, які відрізняються більшою конкретністю, і відображають спеціальні знання про об'єкти, отримані в результаті

теоретичного, наукового пізнання. Структура концепту будується за такою схемою – обсяг концепту постійно збільшується за рахунок нових концептуальних характеристик, постійно з'являються нові шари [2, с. 81].

Г.Г. Слышкін виділяє чотири зони в структурі концепту. Сюди належать основні зони – інтра- та екстразона, та додаткові – квазізона та квазіекстразона. Інтразона являє собою ознаки концепту, які відображають власні ознаки денотата (ведмідь – великий, любить мед, сильний, косолапий). До екстразони належать ознаки, які можна знайти в переносних значеннях слова (сила – «втікав від вовка, та натрапив на ведмедя»). Квазіінтразона та квазіекстразона мають тісний зв'язок імені концепту з іншими словами [5].

Варіант пояснення структури концепту за З.Д. Поповою та І.А. Стерніним можна вважати найбільш універсальним та детальним. Вони вважають, що незалежно від типу концепту, до його структури належать базовий шар (ядро, образ концепту), інформаційний зміст та інтерпретаційне поле [4].

Базовий шар – це певний чуттєвий образ. Цей образ і є одиницею універсального предметного коду, яка кодує цей концепт для мисленнєвих операцій. Якщо концепт відображає конкретні почуття, базовий шар може вичерпувати зміст концепту, але якщо концепт є складнішим за своїм значенням, то його ознаки будуть «нашаровуватися» і створювати відносно автономні концептуальні шари.

Інформаційний зміст концепту містить в собі мінімум когнітивних ознак, які визначають основні, найбільш важливі риси концептуалізованого предмета чи явища. Інформаційний зміст концепту близький до його словникової дефініції. Але, на відміну від дефініції, інформаційний зміст концепту не має в собі випадкових та оціночних ознак, лише диференційні.

Інтерпретаційне поле – це сукупність слабо-структурованих предикацій, які відображають інтерпретацію окремих концептуальних ознак та їх сукупностей у вигляді тверджень, установок свідомості, які існують в конкретній культурі через зміст концепту. Інтерпретаційне поле – неоднорідне і складається з декількох зон, які мають внутрішню змістову єдність і поєднують в собі близькі за змістом когнітивні ознаки. До цих зон належать: оцінна (когнітивні ознаки загальної оцінки – добре/погано), енциклопедична (ознаки, які вимагають енциклопедичного вивчення, його конкретні властивості), утилітарна (прагматичне відношення людей до денотата концепту), регулятивна (що потрібно або не потрібно робити в межах ознак концепту), соціально-культурна (ознаки, які відображають зв'язок певної культури з концептом), та пареміологічна (сукупність когнітивних ознак концепту, які виражені в мові прислів'ями та приказками) зони [7, с. 60].

Отже, вивчаючи та аналізуючи структуру концепту, лінгвісти звертають увагу на конкретну інформацію, яку він репрезентує, функції, які він виконує в людському спілкуванні, а також оцінки, які представники різних культур відносять до тих чи інших концептів. Тим не менш, маючи різнопланові підходи до вивчення структури концептів, ми можемо визначати та аналізувати різноманітні елементи концептів і їх взаємозв'язки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антология концептов / Под ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. Москва, 2007. 512 с.
2. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика: Курс лекций по английской филологии. Тамбов, 2001. 123 с.
3. Воркачев С.Г. Концепт счастья в русском языковом сознании : опыт лингвокультурологического анализа. Краснодар, 2002. 142 с.
4. Попова З.Д., Стернин И.А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж, 2003. 189 с.
5. Слышкін Г.Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты : автореф. дис. ... док. филол. наук. Волгоград, 2004. 44 с.
6. Степанов Ю.С. Константы: словарь русской культуры. Москва, 2004. 982 с.
7. Стернин И.А. Методика исследования структуры концепта. Методологические проблемы когнитивной лингвистики. Воронеж, 2001. С. 58-65.
8. Яковлева Е.С. О понятии «культурная память» в применении к семантике слова. Вопросы языкознания. 1998. №3. С. 43-73.